

Medbestemmelse etter hovedavtalene

Tariffområder: KS, PBL og FUS

Knut Olav Farbrot og Siri
Reinertsen

07.02.2025

Mål for økta

1

Grunnleggende forståelse
for hovedavtalenes formål
og intensjoner

2

Best mulig samarbeid
mellom partene på
arbeidsplassen

3

Tillit og gjensidig forståelse
for partenes roller

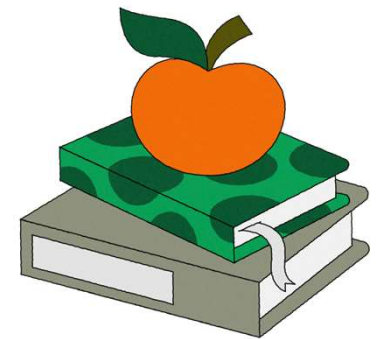
4

Sikre og legge til rette for
gode prosesser mellom
partene

De sentrale parter har inngått Hovedavtalen for å skape et best mulig samarbeidsgrunnlag mellom partene på alle nivåer.

Hovedavtalen skal være et virkemiddel for å sikre og legge til rette for gode prosesser mellom partene og for en positiv utvikling av kvalitativt gode tjenester i kommuner, fylkeskommuner og bedrifter med tilknytning til kommunesektoren.

Samarbeidet må baseres på tillit og gjensidig forståelse for partenes ulike roller.

Det er avgjørende for et godt resultat at de ansatte og deres organisasjoner involveres så tidlig som mulig når omstillinger og reformer skal gjennomføres.

*Tjenester av god kvalitet
og tilpasset brukernes behov forutsetter gode prosesser og medvirkning.*

Hovedavtalen skal gjennom ordningen med tillitsvalgte gi arbeidstakerne reell innflytelse på hvordan arbeidsplassen skal organiseres, og hvordan arbeidsmetodene skal utvikles, slik at dette bidrar til en fleksibel og brukervennlig tjenesteyting.

Arbeidsmiljøloven § 4-2

- Krav til tilrettelegging, medvirkning og utvikling

Arbeidstakerne og deres tillitsvalgte skal holdes løpende informert om systemer som nyttes ved planlegging og gjennomføring av arbeidet.

De skal gis nødvendig opplæring for å sette seg inn i systemene, og de skal medvirke ved utformingen av dem.

Aml. § 4-2. Krav til tilrettelegging, medvirkning og utvikling

I utformingen av den enkeltes arbeidssituasjon skal:

- a. det legges til rette for at arbeidstaker gis mulighet for faglig og personlig utvikling gjennom sitt arbeid,
- b. arbeidet organiseres og tilrettelegges under hensyn til den enkelte arbeidstakers arbeidsevne, kyndighet, alder og øvrige forutsetninger,
- c. det legges vekt på å gi arbeidstaker mulighet til selvbestemmelse, innflytelse og faglig ansvar,
- d. arbeidstaker så langt som mulig gis mulighet til variasjon og for å se sammenheng mellom enkeltoppgaver,
- e. det gis tilstrekkelig informasjon og opplæring slik at arbeidstaker er i stand til å utføre arbeidet når det skjer endringer som berører vedkommendes arbeidssituasjon.

Aml. § 4-2. Krav til tilrettelegging, medvirkning og utvikling

Under omstillingsprosesser som medfører endring av betydning for arbeidstakernes arbeidssituasjon, skal arbeidsgiver sørge for den informasjon, medvirkning og kompetanseutvikling som er nødvendig for å ivareta lovens krav til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.

Til diskusjon

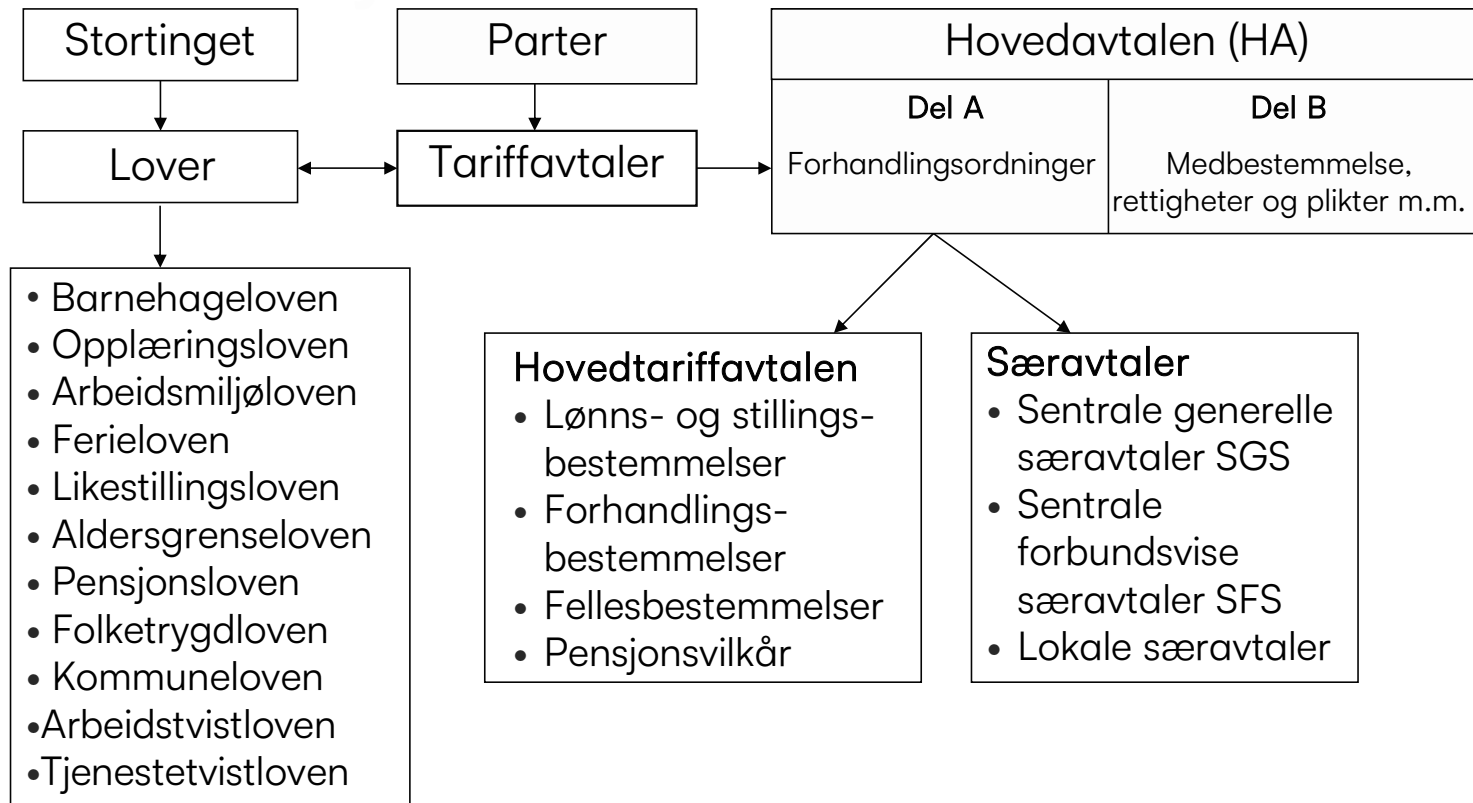

- Hvilken avtale eller lovverk blir mest brukt eller diskutert på din arbeidsplass?

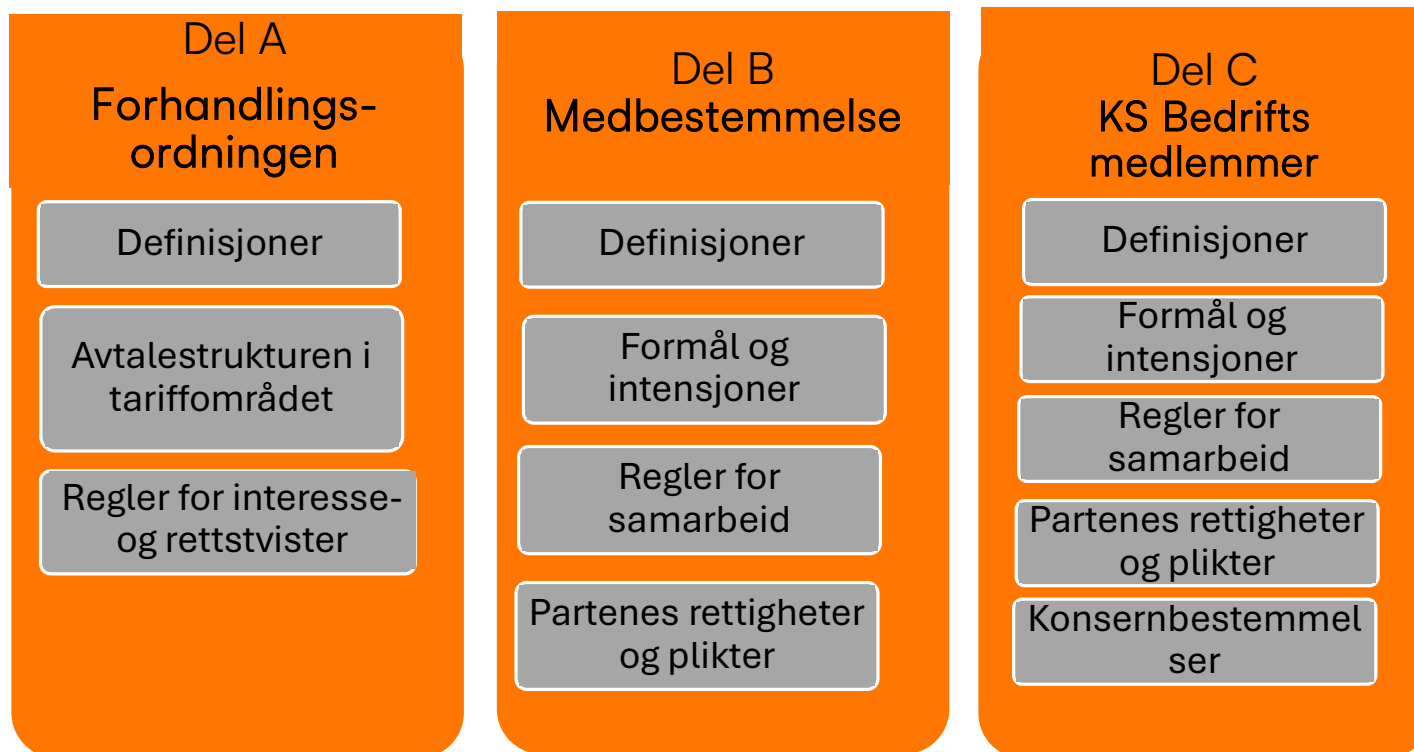
Avtalestrukturen

2. Lov- og avtalesystemet

Strukturen i avtalen KS

• Hovedavtalens formål

Hovedavtalene FUS og PBL

Hovedavtalens innhold FUS

1. Avtalens målsetting og virkeområde
2. Medbestemmelse
3. Tillitsvalgte og virksomhetens rettigheter og plikter
4. Styrerepresentasjon – ansattevalgte representanter
5. Opplæring/ personalutvikling
6. Forhandlingsordningen
7. Permittering

Hovedavtalens innhold PBL

1. Avtalens målsetting og virkeområde
2. Definisjoner
3. Tillitsvalgtes og virksomhetens rettigheter og plikter
4. Styrerepresentasjon – ansattevalgte representanter
5. Opplæring/personalutvikling
6. Forhandlingsordningen
7. Permittering
8. Annet

Eksempler på drøftingstema

- Budsjett og regnskap
- Arbeidsmiljøundersøkelser
- Tilsettinger
- Arbeidstid
- Plan for kompetanseutvikling
- Virksomhetsplaner
- Oppsett av arbeidsplaner

Til diskusjon

- Hvilke saker blir diskutert i medbestemmelse hos dere?
- Hvilke rutiner har dere for innkalling, saksliste og referat?
- Har dere et årshjul for arbeidet?
- Hvilken sak ønsker du å bringe inn i neste medbestemmelsesmøte?

Medbestemmelse:

- Møte mellom arbeidsgiver og tillitsvalgt

- Leder kaller inn til møte, saksliste følger innkallingen
- Både tillitsvalgt og leder kan foreslå saker
- Leder tar endelig beslutning i drøftingssaker

Referatet bør inneholde:

- Tid og sted
- Tilstedeværelse/fravær
- Sakene der partenes synspunkter fremkommer
- Eventuelle beslutninger

- Referat skrives av arbeidsgiver og godkjennes av møtedeltakere før det gjøres kjent for øvrige ansatte
- Tidligere referater gjøres lett tilgjengelig på et sted

Felles ansvar for et godt samarbeid

Hovedavtalen KS del B

- Best mulig **samarbeidsgrunnlag**
  - Hovedavtalen er et virkemiddel for gode prosesser og utvikling av tjenestene
- Tillit og forståelse for partenes roller
- Medvirkning og medinnflytelse
  - Informasjon- og drøftingsmøter
  - Kvalitet forutsetter **medvirkning**
- Tillitsvalgtordningen
  - Ordningen med de tillitsvalgte - **Reell innflytelse** på organisering og arbeidsmetoder
  - Involvering **tidligst mulig**

Hovedavtalen del B KS § 3 / Pkt. 3 i FUS og PBL

- **KS:** «*Arbeidsgiver* og *tillitsvalgte* har en gjensidig plikt til å gjøre sitt beste for å skape og opprettholde et godt samarbeid på arbeidsstedet slik at partene kan ta opp og søke løst eventuelle problemer eller andre saker på en åpen og konstruktiv måte.»
- **FUS/PBL** pkt. 3: «**begge parter** har en gjensidig plikt til å gjøre sitt beste for å skape og opprettholde et godt samarbeid i virksomheten, slik at begge parter kan ta opp og søke løst eventuelle problemer eller andre saker på en åpen og konstruktiv måte.»
- **Virke** pkt 4.1.1 Dette betyr at forholdene må legges til rette slik at de enkelte medarbeidere, eventuelt gjennom deres tillitsvalgte, kan få **reell innflytelse** på bedriftens alminnelige arbeid

Til refleksjon på arbeidsplass

Hvilke forventninger har vi til
hverandres rolle?

Tillitsvalgtes rolle

Et bindeledd mellom
arbeidsgiver og
ansatte

Ansattes
representant i
utvalg ol.

Rådgiver for
arbeidsgiver

Skape og
oppretholde et godt
samarbeid

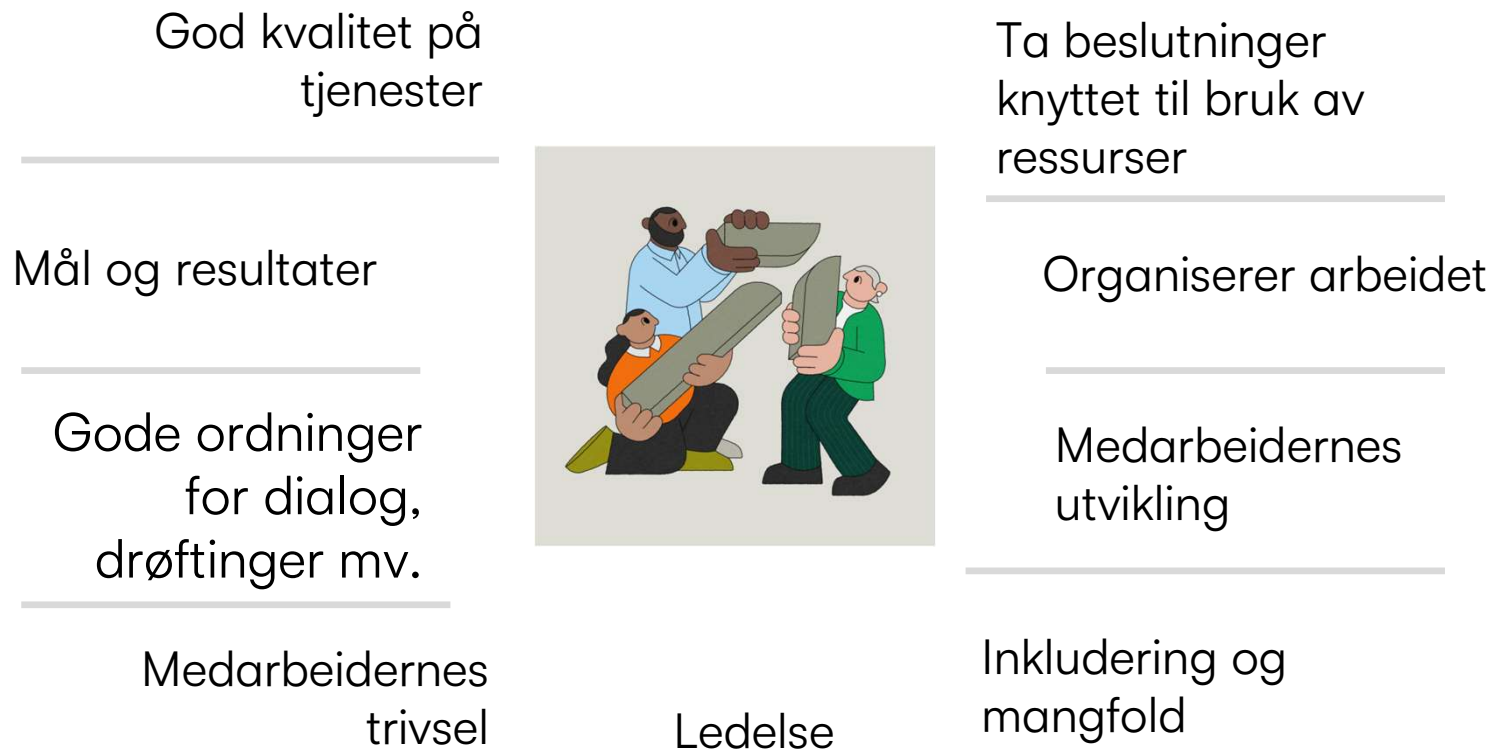

Påvirke beslutninger
før arbeidsgiver
treffer avgjørelser

Medvirkningsrett og
— plikt i egenskap
av å være «part»

Lederens rolle

Til refleksjon på arbeidsplass

- Hva kjennetegner et godt samarbeid?
- Hva trenger vi å samarbeide om?
- Hva er tidligst mulig?
- Hva er reell innflytelse?

Utgangspunkt for godt partssamarbeid

- Tillit og respekt mellom partene
- Ha en felles forståelse av hva samarbeid er
- Holde ord
- Forståelse for hverandres roller
- Tåle å bli motsagt
- Klare linjer og fullmakter
  - Begge veier

Samhandlingsformer

Uformell kontakt

Informasjon

Drøftinger

Forhandlinger

Arbeidsgivers plikter

HA del B § 3-1 / PBL pkt. 3.2.

Rettigheter og plikter overholdes i tråd med avtaleverket

Regelmessige informasjonsmøter med hovedtillitsvalgte

Involvere tillitsvalgte ved endringer eller omstillinger

Informere, drøfte mv. med de tillitsvalgte

Gjøre mål og konsekvenser kjent

Arbeidsgivers plikter

PBL pkt. 3.2 og FUS pkt. 3.

Virksomhetens ledelse skal så tidlig som mulig drøfte med de tillitsvalgte:

- Spørsmål som vedrører virksomhetens økonomiske og produksjonsmessige stilling og utvikling.
- Forhold som har umiddelbar sammenheng med arbeidsplassen og den daglige drift.
- Lønns- og arbeidsforhold ved virksomheten
- Omlegging
- sysselsettingsspørsmål

- Skal påse at rettigheter og plikter overholdes i henhold til lov, regler og tariffavtale.
- Gjøre sitt beste for å skape og opprettholde et godt samarbeid.
- Ta opp og søke løst eventuelle problemer eller andre saker på en åpen og konstruktiv måte.

Tillitsvalgtes rettigheter og plikter HA § 3-2/PBL pkt 3.3

Drøfte og forhandle om lønns- og arbeidsvilkår

Påse at rettigheter og plikter overholdes

Forplikte arbeidstakerne

Informere arbeidsgiver om forhold som kan påvirke virksomheten

Verken tilskynde eller medvirke til ulovlige konflikter

Prioritere møter arbeidsgiver innkaller til

Tillitsvalgtes rettigheter og plikter PBL pkt. 3.3 og FUS 3.

- Fullmakt til å føre reelle forhandlinger/drøftinger.
- Plikt til å gjøre sitt beste for å opprettholde et rolig og godt samarbeidsforhold.
- Verken tilskynde eller medvirke til ulovlige konflikter.
- Informere om forhold som vil ha en betydning for virksomheten
- Rett til å uttale seg om tilsetting, overflytting, opprykk og forfremmelse til stillinger innenfor sitt område

- Påse at rettigheter og plikter overholdes i henhold til lov, regler og tariffavtale.
- Gjøre sitt beste for å skape og opprettholde et godt samarbeid
- Ta opp og søke løst eventuelle problemer
- Til å ta opp forhold som har sammenheng med arbeidsplassen og den daglige drift
- Verken tilskynde eller medvirke til ulovlige konflikter

Veien videre

1 Samarbeid om å finne
løsninger

2 Tillit mellom partene

3 Rolleforståelse

4 Medbestemmelse